Justitiedepartementet

Remissvar över promemorian Ett permanent snabbförfarande för unga lagöverträdare

Ju2026/01662

Institutet för mänskliga rättigheter inkommer härmed med remissvar över promemorian **Ett permanent snabbförfarande för unga lagöverträdare.**

Övergripande synpunkter

Institutet för mänskliga rättigheter ser positivt på att brott utreds och lagförs skyndsamt. Detta är särskilt viktigt när det gäller barn och unga, eftersom utdragna processer kan innebära betydande påfrestningar och fördröja stödinsatser. Enligt artikel 40.2 b iii i FN:s konvention om barnets rätt (barnkonventionen) har barnet rätt att utan dröjsmål få saken avgjord. FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommittén) betonar också att tiden från brottet till processens avslut bör vara så kort som möjligt, men att rättssäkerhetsgarantierna samtidigt måste respekteras fullt ut.[1] Skyndsamheten måste dock förenas med barnets rätt att förstå och delta i processen, förbereda sitt försvar och få individuellt stöd.

Enligt förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska en konsekvensutredning utföras. Av Statskontorets vägledning till förordningen framgår att Sveriges internationella åtaganden inom området mänskliga rättigheter behöver beaktas. Om någon del av analysen inte kan göras ska detta motiveras.

Institutet för mänskliga rättigheter anser att promemorians konsekvensanalys är otillräcklig i förhållande till våra internationella överenskommelser. Bedömningen att förslagen inte medför negativa konsekvenser för barns rättigheter underbyggs inte av någon närmare analys av riskerna med ökad

[1] FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 24, punkt 54-55.

skyndsamhet. Riskerna för att barn med funktionsnedsättning påverkas oproportionerligt av förslaget behandlas inte särskilt. Man har inte heller redogjort för vilka stödinsatser och anpassningar som kan behövas för att säkerställa likvärdiga möjligheter för alla att kunna tillvarata sina rättigheter och få sina rättigheter tillgodosedda.

Ett exempel på en fråga som illustrerar behovet av en sådan konsekvensanalys är användningen av olika delgivningsformer. I en pågående undersökning om barriärer i straffrättsprocessen för personer med funktionsnedsättning har vi bland annat fått till oss erfarenheter av att tillgänglighetsdelgivning som används i snabbspåret för vuxna kan innebära särskilda svårigheter för personer med funktionsnedsättning. Metoden användes inte i det tidigare ungdomsförsöket och det framgår inte av underlaget om den kommer att användas framöver inom det permanenta snabbförfarandet. Exemplet illustrerar dock behovet av att analysera hur de metoder som kan användas för att åstadkomma en snabbare handläggning påverkar olika barns faktiska möjligheter att förstå processen och tillvarata sina rättigheter.

Den granskning av försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål för unga lagöverträdare som Justitiekanslern genomförde avsåg perioden den 1 januari 2019–31 juli 2020.[2] Granskningen ger därmed begränsad kunskap om den senare utvecklingen och utbyggnaden av förfarandet. Den myndighetsgemensamma slutredovisning som bifogas promemorian behandlar huvudsakligen arbetsmetoder, samverkan och handläggningstider. Den redovisar ingen systematisk analys av konsekvenserna för barnets bästa eller av eventuella skillnader i relation till diskrimineringsgrunderna. Barnens egna erfarenheter saknas också i redovisningen.

Avsaknaden av en tillräcklig analys av förslagets konsekvenser för de mänskliga rättigheterna innebär att Institutet för Mänskliga Rättigheter **avstyrker** förslaget. Konsekvensanalysen bör därför kompletteras innan ett permanent förfarande kan föreslås. Den bör särskilt belysa riskerna för barn med funktionsnedsättning och vilka åtgärder som behövs för att motverka ojämlika möjligheter att få sina

[2] Justitiekanslern, beslut den 29 januari 2021, dnr 2020/5706.

rättigheter tillgodosedda. Förfarandet bör även bli föremål för en oberoende uppföljning och utvärdering av hur barns rättigheter tillgodoses i praktiken.

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktör Fredrik Malmberg och föredragits av utredaren Emma Olsson. I den slutliga beredningen har även Charlotte Palmstierna, tillförordnad enhetschef för utredning och analys deltagit.

Fredrik Malmberg, direktör